

Hemelwaterzorgplicht en grondwaterzorgplicht

Uitwerking Cranendonck

Gemeente Cranendonck

6 mei 2015

Definitief rapport

9Y3826-0A0-102

Documenttitel Hemelwaterzorgplicht en
grondwaterzorgplicht Uitwerking
Cranendonck

Verkorte documenttitel Uitwerking hemelwater- en
grondwaterzorgplicht

Status Definitief rapport

Datum 6 mei 2015

Projectnaam Uitwerking hemelwaterzorgplicht en
grondwaterzorgplicht Cranendonck

Projectnummer 9Y3826-0A0-102

Opdrachtgever Gemeente Cranendonck

Referentie 9Y3826/R003/422450/EJA/Nijm

Auteur(s) Koos Vleeshouwers

Collegiale toets Tjeerd Dijkstra

Datum/paraaf 6 mei 2015

Vrijgegeven door Koos Vleeshouwers

Datum/paraaf 6 mei 2015

INHOUDSOPGAVE

	Blz.	
1	INLEIDING	1
1.1	Waarom uitwerking van de hemel- en grondwaterzorgplicht?	1
1.2	Welke kant willen we op?	1
1.3	Wat staat er in dit plan?	2
1.4	Wat is de status van het rapport?	2
1.5	Wie zijn er bij betrokken?	2
1.6	Wat is de juridische status van deze uitwerking?	2
1.7	Begrippen?	3
2	BELEIDSKADER, WETTELIJK KADER	5
2.1	Waterbeleid 21e eeuw	5
2.2	Rolverdeling	6
2.3	Beleid provincie grondwaterbeschermingsgebieden	8
2.4	Beleid waterschap	8
2.5	Beleid Gemeente	11
2.6	Relatie met klimaatontwikkelingen	11
2.7	Achtergronden wetgeving algemeen	14
2.8	Achtergronden wetgeving afval- en hemelwaterzorgplicht	15
2.9	Achtergronden wetgeving grondwaterzorgplicht	17
2.10	Beleidskader vGRP-en	17
3	MISSIE GROND- EN HEMELWATERZORGPLICHT CRANENDONCK	23
3.1	Missie grondwaterzorgplicht Cranendonck	23
3.2	Missie hemelwaterzorgplicht Cranendonck	24
4	UITWERKING GRONDWATERZORGPLICHT	25
4.1	Inleiding	25
4.2	Taakopvatting gemeente	25
4.3	Aansprakelijkheid	26
4.4	Grondwaterloket	26
4.5	Waterschap	26
4.6	Grondwatermeetnet	26
5	UITWERKING HEMELWATERZORGPLICHT	27
5.1	Inleiding	27
5.2	Uitbreidingen woongebied	27
5.3	Inbreidingen woongebied en wijziging van verhard oppervlak	28
5.4	Uitbouw van woningen binnen de bebouwde kom	29
5.5	Nieuwbouw en uitbouw bebouwing buiten de bebouwde kom	30
5.6	Uitbreidingen, bedrijventerrein	30
5.7	Riolvervanging, herstructurering, wegrenovatie	31
5.8	Bestaand woongebied, bestaand bedrijventerrein, geen projecten	33
5.9	Informeren burgers en bedrijven	33
5.10	Onderzoek hemelwater	34
5.11	Watercontactpersoon	34
5.12	Flankerend beleid	34

BIJLAGE(N)

- Bijlage 1: Begrippenlijst;
Bijlage 2: Boringsvrije zone Provincie Noord Brabant.

1 INLEIDING

1.1 Waarom uitwerking van de hemel- en grondwaterzorgplicht?

Met de komst van de Nieuwe Waterwet heeft de Gemeente Cranendonck naast de wettelijke zorgplicht voor stedelijk afvalwater er ook de zorg voor grondwater en hemelwater bij gekregen. De gemeente is hiermee verantwoordelijk voor het goed functioneren van het watersysteem in de woonkernen (afvalwater, hemelwater, grondwater en oppervlaktewater voor zover in beheer bij de gemeente).

Volgens de wet beginnen de nieuwe zorgplichten bij de perceelseigenaar, deze moet het hemel- en grondwater in eerste instantie op het eigen perceel verwerken. De gemeente komt in beeld als dit niet redelijkerwijs kan. Met de nieuwe wet heeft de gemeente nu ook juridische instrumenten om een meer duurzame omgang met water af te dwingen.

Gemeente Cranendonck past de in de waterwet opgenomen zorgplichten al geruime tijd toe de laatste jaren. Daarbij wordt voor alle rioleringsprojecten in openbaar gebied en bij alle woningbouwontwikkelingen, gelet op het scheiden van afvalwater en hemelwater. Bij de woningbouwontwikkelingen wordt getracht ook een betere onderbouwing te krijgen van de bouwplannen in relatie tot optredende grondwaterstanden. De laatste jaren streeft de gemeente Cranendonck ook naar het afkoppelen van hemelwater van het vuile rioolwater bij de uitvoering van rioolvervangingen. Dit wordt zo mogelijk gecombineerd met het onderhoud aan of reconstructie van het wegdek. Per project wordt bekeken of er mogelijkheden zijn om een integrale aanpak te volgen.

1.2 Welke kant willen we op?

In Cranendonck valt gemiddeld zo'n 800 mm neerslag per jaar. Het merendeel van deze neerslag valt verspreid in kleine buien. In het verleden bestond er een traditie van zo snel mogelijk afvoeren van afvalwater en hemelwater. Volgens het nieuwe rijksbeleid moet met name het hemelwater lokaal zo lang mogelijk worden vastgehouden. Het water wordt voor langere tijd in het oppervlaktewater opgeslagen of geïnfiltreerd in de bodem.

Gemeente Cranendonck verkeert in de omstandigheid dat een groot deel van de kernen is gebouwd op redelijk doorlatende zandgronden. Deze zandgrond is niet alleen een stevig fundament, maar kan ook veel water bergen. Door hemelwater door te geven aan de bodem waar mogelijk (infiltratie) wordt een bijdrage geleverd aan het oplossen van drie problemen: een te grote hemelwaterafvoer naar de riolering, te weinig bodemvocht voor het groen en het beperken van de piekafvoer naar oppervlaktewater.

Deze uitwerking van de hemel- en grondwaterzorgplicht vormt de basis voor het herstel naar een meer natuurlijk evenwicht. In plaats van al het overtollige water zo snel mogelijk af te voeren zet de gemeente in op het vasthouden en benutten van water. De perceelseigenaar speelt hierbij uitdrukkelijk een rol. Uiteraard mogen hierbij geen nieuwe wateroverlastproblemen ontstaan.

1.3 Wat staat er in dit plan?

In deze uitwerking van de hemel- en grondwaterzorgplicht legt de gemeente de keuzes vast ten aanzien van hemel- en grondwater. Het rapport beschrijft onder meer wat de gemeente redelijkerwijs van bewoners en ontwikkelende partijen verwacht en wat bewoners/ontwikkelaars redelijkerwijs van de gemeente mogen verwachten.

Dit rapport geeft een beeld van het wettelijke kader en het beleidskader en geeft een uitwerking van de hemel- en grondwaterzorgplicht. In het kader van de hemelwaterzorgplicht wil de gemeente uiteindelijk de beschikking hebben over de volgende hulpmiddelen:

- 1 Uitwerking van de hemelwaterzorgplicht;
- 2 Voorbeelden hemelwaterprojecten;
- 3 Programma van eisen watertoetsfase;
- 4 Programma van eisen voorontwerpfase;
- 5 Programma van eisen definitieve ontwerpfase en uitvoeringsfase.
- 6 Afkoppelkansenkaart, waterkansenkaart;
- 7 Hemelwaterverordening en bijbehorende aanwijzbesluiten.

1.4 Wat is de status van het rapport?

In feite is dit rapport een uitwerking van het beleid voor de hemel- en grondwaterzorgplicht. Het ligt ook voor de hand het rapport te zijner tijd te integreren in het GRP (verbreed Gemeentelijk Rioleringsplan, wettelijke planvorm voor de invulling van afval-, hemel- en grondwaterzorgplicht) van de gemeente Cranendonck.

1.5 Wie zijn er bij betrokken?

Deze uitwerking is opgesteld in overleg met de afdelingen beheer, beleid, vergunningen en handhaving binnen de Gemeente Cranendonck die in de praktijk met de hemel- en grondwaterzorgplichten te maken hebben. Buiten de gemeente is deze uitwerking afgestemd met waterschap de Dommel. De rol van de provincie in relatie tot grond- en hemelwater is eveneens in dit stuk behandeld. De provincie is niet direct betrokken geweest bij de uitwerking, op een indirecte manier wel via de afspraken die de provincie heeft gemaakt met waterschap de Dommel over verwerking van hemelwater in grondwaterbeschermingsgebieden. Op deze manier kan de gemeente rekenen op voldoende draagvlak bij de toepassing ervan in de praktijk.

1.6 Wat is de juridische status van deze uitwerking?

De uitwerking van de hemel- en grondwaterzorgplicht is opgesteld vanuit de nieuwe wettelijke zorgplicht voor hemel- en grondwater. De wettelijke zorgplichten geven de gemeente veel beleidsvrijheid om zelf te kiezen voor een meer stimulerende of een meer dwingende aanpak (via bijvoorbeeld verordeningen of maatwerkvoorschriften) om te komen tot de hiervoor aangegeven richting.

1.7 Begrippen?

Bij het lezen van dit document komt u een aantal keren begrippen tegen die mogelijk niet bekend zijn. Deze begrippen zijn in bijlage 1 toegelicht.

2 BELEIDSKADER, WETTELIJK KADER

2.1 Waterbeleid 21e eeuw

Het nieuwe waterbeleid in de 21e eeuw breekt met een eeuwenoude traditie. Een traditie van zo snel mogelijk afvoeren van afvalwater en hemelwater. Volgens het nieuwe rijksbeleid moet met name het hemelwater lokaal zo lang mogelijk worden vastgehouden. Het water wordt voor langere tijd in het oppervlaktewater opgeslagen of geïnfiltreerd in de bodem. Indien nodig wordt water in daarvoor bestemde gebieden en plekken geborgen. Pas als dat niet kan, dient het water te worden afgevoerd. In datzelfde rijksbeleid staat ook een voorkeursvolgorde (zie uitsnede) voor het omgaan met waterstromen. Het beleid is erop gericht schone waterstromen te scheiden van verontreinigde waterstromen.

Voorkeursvolgorde

1. Ontstaan van afvalwater voorkomen of beperken;
2. Verontreiniging van afvalwater voorkomen of beperken;
3. Afvalwaterstromen gescheiden houden, tenzij niet gescheiden geen nadelige gevolgen heeft;
4. Huishoudelijk afvalwater en vergelijkbaar afvalwater gaat naar de rwzi;
5. Andere waterstromen zoals schoon hemelwater na retentie en zuivering bij de bron hergebruiken;
6. Ander waterstromen zoals schoon hemelwaterafvalwater na retentie en zuivering lokaal in het milieu brengen.

Een belangrijk uitgangspunt bij de toekomstige uitwerking van de voorkeursvolgorde is het aanbrengen van een scheiding tussen afvalwater (huishoudelijk afvalwater of verontreinigd hemelwater) en andere waterstromen (vooral) schoon hemelwater en schoon grondwater. Scheiding van afvalwater en schoon hemelwater gebeurt via afkoppelen van verhard oppervlak bij bestaande op de gemengde riolering aangesloten verharde oppervlakken. Bij nieuwbouw is de laatste 10 tot 15 jaar sprake van een bewuste scheiding van afvalwater en schoon hemelwater.

Waarom afkoppelen?

Schoon regenwater dat op verharde oppervlakken valt, stroomt vaak samen met vuil afvalwater via het rioolstelsel naar rioolwaterzuiveringsinstallatie. Hier wordt het 'schone' regenwater gezuiverd. Dat is niet alleen zonde, maar veroorzaakt ook steeds meer problemen. Doordat het steeds harder regent, raken de rioolbuizen sneller overbelast. Het gevolg is dat de rioolbuizen overstorten op het oppervlaktewater en er vervuild water in de sloten en rivieren stroomt of in het ergste geval stroomt het vervuild rioolwater de woningen in. Een deel van dit probleem is te voorkomen door het regenwater af te koppelen van het riool.

Voordelen van het afkoppelen van het verhard oppervlak

- Afkoppelen is beter voor het milieu. Bij hevige regenval komt het voor dat het riool zoveel water in korte tijd moet verwerken, dat het riool overstort op oppervlaktewater. Door zoveel mogelijk af te koppelen, zullen deze pieken minder groot worden. Het relatief schone regenwater komt immers niet meer in het afvalwaterriool.

- Afkoppelen is een belangrijke maatregel waarmee het op termijn denkbaar is dat afvalwaterlozingen op oppervlaktewater via gemengde overstorten volledig kunnen worden opgeheven.
- Zuiveringsinstallaties presteren beter als het aangevoerde afvalwater minder verdund is door regenwater bovendien is er een energetisch voordeel omdat er minder afvalwater naar de RWZI wordt gepompt.
- Als het afgekoppelde water wordt geïnfiltreerd in de bodem, is het mogelijk de grondwaterstand aan te vullen.

De paragrafen 2.2 tot en met 2.4 gaan in op de rolverdeling tussen overheden in relatie tot het nieuwe waterbeleid. Paragraaf 2.5 gaat in op de relatie van het nieuwe waterbeleid met klimaatontwikkelingen (extreme wateroverlast en extreme droogte).

Het nieuwe waterbeleid is inmiddels verankerd in wetgeving die in de paragrafen 2.6, 2.7 en 2.8 wordt behandeld. Paragraaf 2.9 geeft de beleidsrichtingen voor de verschillende zorgplichten zoals verwoord in het recent opgestelde gezamenlijk beleidskader voor de toekomstige verbrede gemeentelijke rioleringsplannen in het waterportaal Zuid Oost Brabant.

2.2 Rolverdeling

Overheden

De Waterwet bepaalt dat het waterschap de beheerder is voor regionale watersystemen (de rijksoverheid is de beheerder voor het landelijke hoofdwatersysteem). Het waterschap is verantwoordelijk voor het operationele regionale waterbeheer. Het waterschap legt de condities vast voor een goede ont- en afwatering, bepaalt de concrete maatregelen en voert deze uit en is belast met de zuivering van stedelijk afvalwater.

De gemeente is belast met de zorg voor de inzameling en afvoer van stedelijk afvalwater en de zorg voor overtollig grondwater en afvloeiend hemelwater in het stedelijke gebied.

De provincie is beheerder van het diepe grondwater. Door de provincie is er een boringsvrije zone aangewezen ten noorden van de kern Budel rondom het waterwingebied. Naast de zorg voor het diepe grondwater stelt de provincie via de Provinciale Milieu Verordening (PMV) regels voor verwerking van hemelwater in grondwaterbeschermingsgebieden.

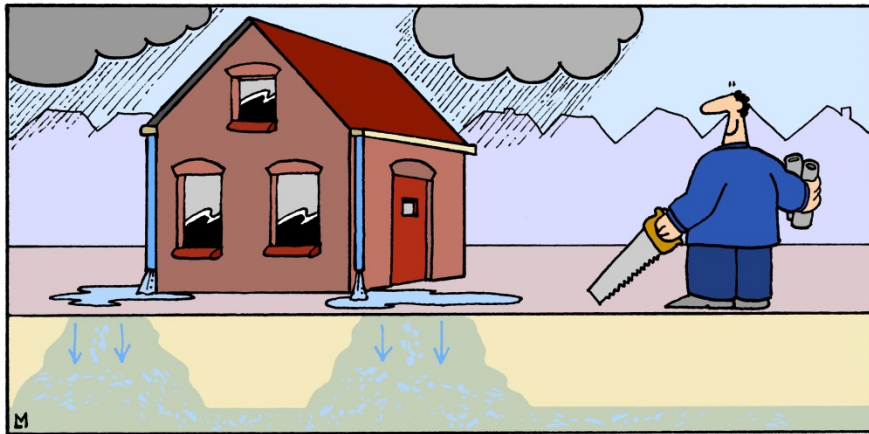
Het beleid van de provincie, het waterschap en de gemeente zijn navolgend verder uitgewerkt.

Burgers

De wetgeving geeft gemeenten een zorgplicht voor duurzame en doelmatige inzameling en verwerking van hemelwater. Het gaat hierbij om hemelwater dat perceelseigenaren redelijkerwijs niet zelf op eigen terrein kunnen verwerken. In de oude wetgeving was de gemeente impliciet voor hemelwaterinzameling vanaf openbaar en particulier terrein verantwoordelijk. De perceelseigenaar is in de wetgeving verantwoordelijk voor

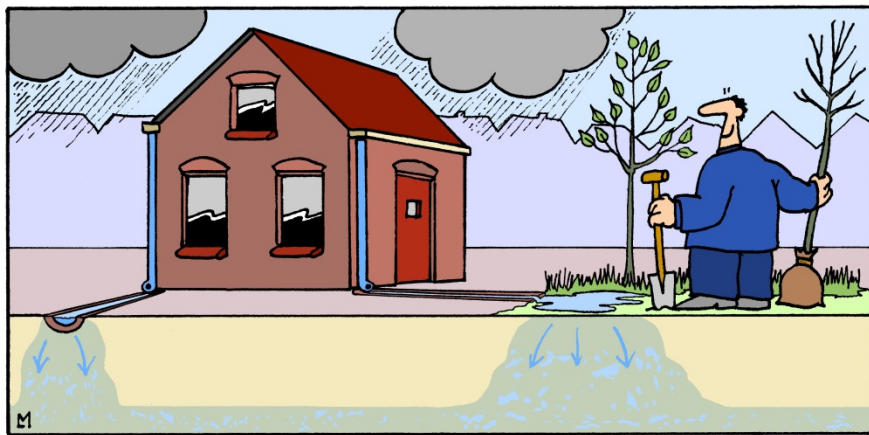
hemelwater op eigen terrein. De zorgplicht legt de nadruk op de verantwoordelijkheid van de perceelseigenaar om het hemelwater zoveel mogelijk zelf te verwerken.

Visualisatie invulling verantwoordelijkheid voor hemelwater op eigen terrein

Getekend door Loet van Moll

Gemeente Breda

Getekend door Loet van Moll

Gemeente Breda

Getekend door Loet van Moll

Gemeente Breda

2.3 **Beleid provincie grondwaterbeschermingsgebieden**

In het kader van de watertoets geeft het waterschap wateradviezen af voor alle waterhuishoudkundig relevante ruimtelijke plannen. Voor het onderwerp “grondwaterbeschermingsgebieden” hebben waterschap en provincie een tekst opgesteld waarin handvatten zijn opgenomen om, in het kader van de watertoets te kunnen adviseren over de mogelijkheden van infiltratie- en bergingsvoorzieningen in grondwaterbeschermingsgebieden.

In het verleden was deze tekst voor grondwaterbeschermingsgebieden relevant voor de gemeente Cranendonck omdat voor een groot deel van het gemeentelijk grondgebied beschermingszones voor het grondwater waren vastgesteld. Sinds 1 januari wordt er dieper gewonnen waardoor de 25- en 100 jaarzones niet meer bestaan. Er is wel nog een waterwingebied en boringsvrije zone aangewezen in de nieuwe PMV, deze liggen buiten de woonkernen (ten noorden van Budel), zie bijlage 2. Indien er in relatie tot afvoer van hemelwater werkzaamheden plaatsvinden in de boringsvrije zone dan is het nodig in overleg met de provincie na te gaan of er een melding- of vergunningprocedure van toepassing is.

2.4 **Beleid waterschap**

Waterbeheerplan

De doelen en inspanningen van Waterschap De Dommel voor de periode 2010-2015 zijn beschreven in het Waterbeheerplan “Krachtig Water”. Er is een indeling gemaakt in de volgende thema’s:

- Droge voeten;
- Voldoende water;
- Natuurlijk water;
- Schoon water;
- Schone waterbodem;
- Mooi water.

Waterschap De Dommel werkt momenteel aan een nieuw waterbeheerplan ‘Waardevol Water’ voor de periode 2016-2021. Met dit waterbeheerplan wil het waterschap meer dan voorheen inspelen op initiatieven van derden en kansen die zich voordoen in het gebied. In dit waterbeheerplan is de samenwerking tussen gemeente en waterschap bij het zoeken naar de beste oplossing voor de watervraagstukken in de bebouwde omgeving als één van de belangrijkste uitdagingen opgenomen. De vraag is hoe stedelijke inrichting en water met elkaar verbonden kunnen worden. Dat biedt volop kansen; water als inspiratiebron voor stedelijke vernieuwing en een hoogwaardige leefomgeving.

Prioriteiten

Binnen de kerntaken die het waterschap heeft, kiest het waterschap twee onderwerpen die met hoge prioriteit worden aangepakt:

1. Het voorkomen van wateroverlast (droge voeten)

Het voorkomen van wateroverlast is onze primaire taak. Het gaat hier met name om de bescherming van bebouwd gebied. In 2015 moet dat conform het Nationaal Bestuursakkoord Water voldoende beschermd zijn. Onder het thema droge voeten

speelt een aantal onderwerpen voor de gemeente Cranendonck een rol, deze komen verderop aan de orde.

2. Het herstellen van het watersysteem van Natura 2000-gebieden (Kaderrichtlijn Water of KRW)

De Natura 2000-gebieden hebben zeer hoge natuurwaarden en veel potenties voor het vergroten hiervan. Ze maken deel uit van de 'beschermde gebieden' van de KRW, waarvoor herstel en bescherming urgent is. Daarom stelt het waterschap alles in het werk om de doelen voor het watersysteem in deze gebieden te bereiken. Waterschap en gemeente zijn inmiddels gestart met de voorbereidingen van een onderzoek (Kallisto) om te komen tot doelmatige maatregelen met als doel te voldoen aan de KRW. In de gemeente Cranendonck is het Kallisto onderzoek recent opgestart.

Normering wateroverlast

De normering voor wateroverlast bakent de verantwoordelijkheden van het waterschap af. Het gaat hier alleen om overstroming vanuit oppervlaktewater en niet om wateroverlast door hoge grondwaterstanden of vanuit de riolering.

Vasthouden aan de bron

Uit de modelstudie 'Vasthouden aan de bron' is gebleken dat zo ver mogelijk bovenstrooms vasthouden van water kan bijdragen aan het verminderen van piekafvoeren. De praktische uitvoerbaarheid in landbouw- en natuurgebieden onderzoekt het waterschap met de andere Brabantse waterschappen, de provincie en belangenorganisaties in een pilotproject. De grote uitdaging van dit project is het vinden van een optimale balans tussen het vasthouden van water voor piekreductie (waterberging) en voor droogtebestrijding (waterconservering, vernatting).

Wateropgave in bebouwd gebied

In bebouwd gebied pakt het waterschap wateroverlast vanuit het oppervlaktewater in de planperiode aan. We adviseren gemeenten bij het uitvoeren van hun taak op het gebied van de stedelijke wateropgave. Een belangrijk aandachtspunt is dat nieuwe knelpunten door de aanleg van nieuw bebouwd gebied worden voorkomen. Bij alle stedelijke in- en uitbreidingsplannen adviseren en toetsen wij op hydrologische effecten, waarbij 'hydrologisch neutraal' het uitgangspunt is. Het waterschap onderzoekt de haalbaarheid van een waterbank. De ervaring leert dat met name bij inbreidingen het vrijwel onmogelijk is de benodigde ruimte voor berging van water binnen het plangebied te vinden. In een waterbank wordt voor meerdere nieuwbouwplannen samen in één keer de benodigde ruimte voor water gereserveerd. Water wordt dan tijdelijk vastgehouden, voordat het de bodem in trekt of naar het oppervlaktewater stroomt. Zo kan voorkomen worden dat het risico op wateroverlast door in- en uitbreidingen toeneemt.

Watertoets

Voor een goede afstemming tussen ruimtelijke ordening en water werkt het waterschap actief samen met gemeenten en provincie. Het waterschap hanteert hierbij de werkafspraken over de watertoets die door de verschillende partners en de provincie zijn vastgelegd. Ruimtelijke visies en plannen bespreken we zo vroegtijdig mogelijk. Dat doet het waterschap met gemeenten en provincie afzonderlijk, maar ook door gezamenlijke regionale planningsoverleggen. In de watertoets is de verplichting tot vroegtijdige afstemming tussen initiatiefnemer (vaak een gemeente) en waterbeheerder

over een ruimtelijke visie, plan of besluit opgenomen. Het Provinciaal Waterplan en de Provinciale Structuurvisie vormen het ruimtelijk kader op hoofdlijnen, aangevuld met de diverse Provinciale verordeningen. Het waterschap levert een bijdrage aan versterking en verbreding van de watertoets waarbij het waterschap zich richt op verbetering van de waterkwaliteit en de aanpak van watertekorten.

Voorkeursvolgorde

Centraal in het waterbeleid is dat water een belangrijk sturend element is in de ruimtelijke ordening. De waterhuishouding legt daarmee een ruimteclaim waaraan voldaan moet worden. Waterschap de Dommel onderschrijft de voorkeursvolgorden van het Rijksbeleid, waarbij een doelmatigheidsafweging van groot belang is:

Kwantitatief

1. (Her)gebruik van regenwater. Het regenwater wordt opgevangen om binnen de ontwikkeling nuttig in te zetten waardoor het niet tot afvoer komt.
2. Bergen en vertraagd afvoeren. Na hevige regenval wordt water in het plangebied opgevangen en tijdelijk geborgen om vervolgens vertraagd te worden afgevoerd naar de openbare ruimte. Voorbeelden zijn: bergingsvijvers, infiltratievoorzieningen, wadi's, groene daken etc.
3. Rechtstreeks afvoeren naar oppervlaktewater. Indien regenwater niet kan worden geborgen wordt het afgevoerd naar gebieden met oppervlaktewater zoals vijvers, sloten en kanalen.
4. Afvoeren naar het riool. Dit is de laatste optie.

Kwalitatief

Bij de inrichting, bouwen en beheer dienen zo min mogelijk vervuilende stoffen te worden toegevoegd aan de bodem en het grond- en oppervlaktewatersysteem:

1. schoonhouden (voorkomen);
2. scheiden;
3. zuiveren.

Bij bronmaatregelen valt te denken aan zorgvuldige materiaalkeuze (pakket duurzaam bouwen), geen blootstelling van uitloegbare bouwmaterialen zoals zink, koper en lood aan hemelwater en een verantwoord beheer van de openbare ruimte (weg- en groenbeheer).

Als de bodem en/of grondwater verontreinigd is dient dit in de waterparagraaf te worden opgenomen. Als randvoorwaarde geldt dan dat verdere verspreiding van de verontreiniging ten gevolge van de ontwikkeling niet is toegestaan.

Een belangrijk vertrekpunt is het zoveel mogelijk voorkomen van de afvoer van hemelwater naar het gemengde stelsel en de RWZI.

Keurregels

Een belangrijk toetsingscriterium bij de vormgeving van hemelwatervoorzieningen is het document "Hydrologische uitgangspunten bij de Keurregels voor afvoeren van hemelwater, Brabantse waterschappen". Dit document dateert van 9 december 2014.

De keur is een verordening met de regels die het waterschap hanteert bij de bescherming van waterkeringen, watergangen (sloten, beken en rivieren) en bijbehorende kunstwerken (gemalen, stuwen). Op 1 maart 2015 is de Brabantbrede Keur in werking getreden.

Bij een toename van verhard oppervlak geldt het uitgangspunt dat plannen zoveel mogelijk hydrologisch neutraal worden uitgevoerd. Het doel hierbij is te voorkomen dat hemelwater als gevolg van uitbreiding van het verhard oppervlak versneld op het oppervlaktewater wordt geloosd. De waterschappen maken bij het beoordelen van plannen onderscheid tussen kleine plannen (minder dan 2.000 m² toename), grotere (meer dan 2.000 m² en minder dan 10.000 m²) en plannen groter dan 10.000 m². Afhankelijk van de aard van het plan gelden verschillende eisen voor de zogenaamde compensatieopgave en gelden verschillende regels voor de uitwerking daarvan (algemene regel voor plannen tussen 2.000 en 10.000 m² en de beleidsregel voor plannen boven 10.000 m²). Voor nadere informatie wordt verwezen naar het document.

2.5 **Beleid Gemeente**

Het gemeentelijke beleid ten aanzien van afvoer en verwerking hemelwater is in dit document uitgewerkt. Hierbij is zoveel mogelijk aansluiting gezocht bij het landelijke beleid en het beleid van het waterschap. Het gemeentelijke beleid is erop gericht de kansen voor ontvlechting van hemelwater en afvalwater in de toekomst zoveel als mogelijk aan te grijpen.

2.6 **Relatie met klimaatontwikkelingen**

De ontwikkeling van het klimaat staat de laatste jaren nadrukkelijk in de belangstelling. Met name extremen zoals wateroverlast door hevige regenbuien en hittestress door langdurige droogte worden daarbij belicht. Deze aspecten worden navolgende behandeld.

Wateroverlast

Wateroverlast krijgt de laatste jaren de nodige maatschappelijke aandacht. Landelijk wordt onderkend dat de neerslagsituatie door klimaatverandering aan het veranderen is wat zich onder andere uit in intensievere en vaker optredende zomerse regenbuien. Rioolstelsels kunnen deze grote hoeveelheden neerslag niet verwerken. Daarop zijn ze niet ontworpen. Riolerings is in de huidige situatie gedimensioneerd om bij normale regen (gangbare regenbui die een keer per 2 jaar voorkomt) het water van wegen en daken af te voeren zonder dat water op straat ontstaat.

In de brochure 'Klimaatverandering, hevige buien en riolerings' heeft de Stichting RIONED haar visie op de problematiek van zwaardere regenbuien beschreven. Onderstaande uitsnede geeft een beeld van deze visie. Het is zaak voor gemeenten om te leren gaan met de risico's die kunnen optreden. Hierbij is het uiteraard niet de bedoeling risicovolle wateroverlastsituaties te laten voortbestaan.

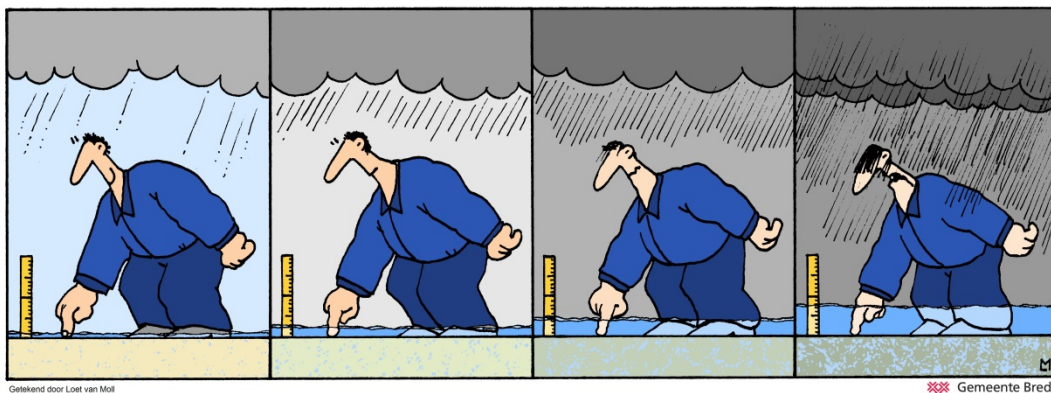
Klimaatverandering, hevige buien en riolering

'In het algemeen is het acceptabel als water bij hevige buien enkele uren op straat staat. De hinder is vergelijkbaar met sneeuwval: de begaanbaarheid van de weg neemt af. Een keer water tussen de stoepen is lastig, maar kan geen kwaad. Deze situaties vragen om een afweging tussen het treffen van (vaak dure) rioleringstechnische maatregelen en de hinder in relatie tot specifieke belangen zoals toegankelijkheid en begaanbaarheid voor iedereen. Voorbeelden van situaties die maatschappelijk gezien moeilijk te accepteren zijn:

- *regenwater dat vanaf de straat gebouwen in loopt en grote materiële schade oplevert;*
- *afvalwater dat in grote mate uit de riolering op straat stroomt (risico's voor de volksgezondheid);*
- *water op straat dat belangrijke verkeersaders blokkeert (belemmering voor hulpdiensten en economische schade).*

De gemeente stelt vast wanneer de grens tussen hinder en schade wordt overschreden en bepaalt de maatregelen. De laatste jaren is er daarbij een tendens naar een algemeen veiligheidsnivo (bijvoorbeeld het theoretisch kunnen afvoeren van een regenbui met een herhalingsdij van een keer per twee jaar) in combinatie met een risicoscan bij (zware) overbelasting van de rioolstelsels. Overlast en schade zijn echter niet in alle gevallen uit te sluiten. Het kan altijd nóg heviger regenen dan waarop de maatregelen zijn gebaseerd.

Klimaatontwikkeling gevisualiseerd (de meeste buien zijn kleiner dan 5 mm, eens per jaar valt er in één uur wel 20 mm, soms valt er in één uur 35 mm, heel soms valt er in een uur veel meer dan 35 mm)

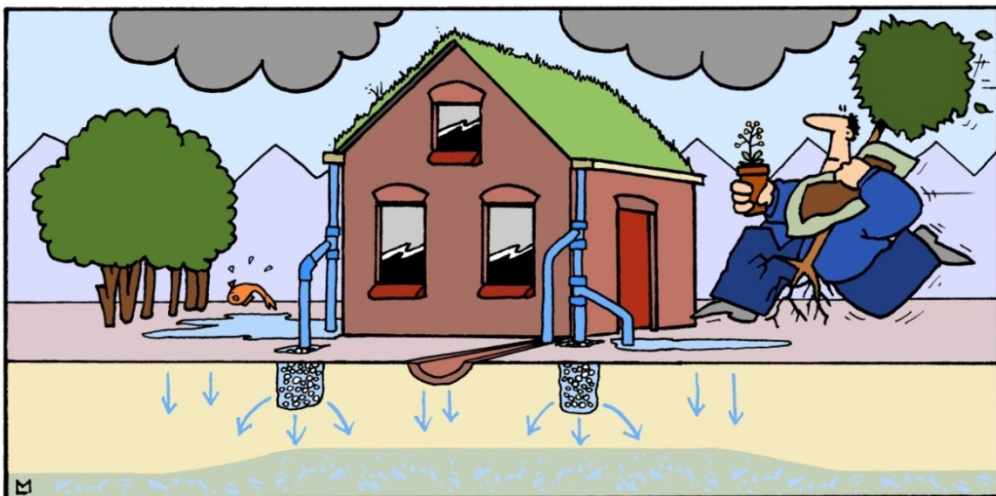
Wateroverlast Maarheeze Laag

De klimaatontwikkeling heeft een duidelijk verband met het landelijke hemelwaterbeleid dat gericht is op ontvlechten van waterstromen. Het ontvlechten van waterstromen kan een bijdrage leveren aan de aanpak van wateroverlastknelpunten door zware regenbuien.

Watertekorten

Naast hevige neerslag, eist ook een tekort aan water een prominente rol op. Door in tijden van hemelwateroverschot een eventueel tekort aan te vullen blijft schade aan het groen geminimaliseerd. Groen levert een positieve bijdrage aan het lokale klimaat (voorkomen van hittestress c.q. hitte-eilanden). Gezamenlijk bezig zijn met groen in de buurt zorgt voor meer betrokkenheid en bijzonder en structureel contact tussen mensen. Daarnaast toont onderzoek aan dat er minder conflicten en spanningen zijn in groenere wijken en nemen de speel- en ontwikkelingsmogelijkheden van kinderen toe.

Visualisatie lokale waterberging en voorkomen van hittestress

Getekend door Loet van Moll

 Gemeente Breda

Vegetatiedak bij nieuwbouwproject

Ook kan vergroening van de wijk leiden tot een stijging van de gemiddelde prijs van onroerend goed. Communicatie wordt in diverse gemeenten ingezet om betrokkenheid te krijgen bij burgers en aan te zetten tot groene tuinen en daken, wateropvang en het afkoppelen van verhardingen. Bij de aanpak van watertekorten actief grondwaterbeheer een rol. De gemeente investeert reeds in de aanleg van een grondwatermeetnet in bebouwd gebied.

2.7 Achtergronden wetgeving algemeen

Vanaf 1 januari 2008 is de Wet verankering en bekostiging gemeentelijke watertaken in werking getreden. Gemeenten hebben volgens deze wet en de Wet Milieubeheer drie zorgplichten voor:

- inzameling en transport van afvalwater;
- inzameling en verwerking van overtollig hemelwater;
- inzameling en verwerking van overtollig grondwater.

De regelgeving in de wet gemeentelijke watertaken is inmiddels geïntegreerd in de Waterwet die acht voormalige waterwetten vervangt en in de Wet Milieubeheer. Een specifieke zorgplicht voor het hemelwater bestond voor 1 januari 2008 niet. Maar in de praktijk gaf de gemeenten al invulling aan taken die samenhangen met de inzameling en verwerking van (overtollig) hemelwater. De zorgplicht voor grondwater betreft wel een nieuw taakveld voor de gemeenten. In het verleden was niet duidelijk welke instantie verantwoording droeg voor het behandelen van structurele grondwatergerelateerde problemen in stedelijk gebied.

2.8 Achtergronden wetgeving afval- en hemelwaterzorgplicht

In de oude wetgeving bestond de gemeentelijke zorgplicht uit een duurzame en doelmatige inzameling en transport van afvalwater (inclusief hemelwater). De wetgeving van 2008 vervangt deze zorgplicht door bij het afvalwater onderscheid te maken in afvalwater en afvloeiend hemelwater. Door dit onderscheid te maken kan beter ingespeeld worden op tal van recente beleidsontwikkelingen waaronder het ontvlechten van de rioleringsystemen (scheiden van afvalwater en hemelwater). De oude zorgplicht is daarom gesplitst in twee zorgplichten te weten: Een zorgplicht voor inzameling en transport van afvalwater. Afvalwater is in de nieuwe terminologie huishoudelijk afvalwater en al het andere water wat daarmee eventueel gemengd wordt. Dit kan bijvoorbeeld ook bedrijfsafvalwater en verontreinigd hemelwater zijn.

De wetgeving geeft gemeenten een zorgplicht voor duurzame en doelmatige inzameling en verwerking van hemelwater. Het gaat hierbij om hemelwater dat perceelseigenaren redelijkerwijs niet zelf op eigen terrein kunnen verwerken. In de oude wetgeving was de gemeente impliciet voor hemelwaterinzameling vanaf openbaar en particulier terrein verantwoordelijk. De perceelseigenaar is in de wetgeving verantwoordelijk voor hemelwater op eigen terrein. De zorgplicht legt de nadruk op de verantwoordelijkheid van de perceelseigenaar om het hemelwater zoveel mogelijk zelf te verwerken.

De wetgeving en zorgplichtformulering geven aan dat de uitwerking uit twee stappen bestaat:

- 1 Gemeente beoordeelt in welke situaties zij redelijkerwijs van de particulier kan vragen om zelf het hemelwater aan de bron te verwerken, hiervoor kunnen hulpmiddelen worden ontwikkeld zoals bijvoorbeeld verordeningen en maatwerkvoorschriften of het waterhuishoudkundige programma van eisen dat is ontwikkeld voor de ruimtelijke ontwikkelingen in Cranendonck en het handboek waarin voorbeelden zijn opgenomen.
- 2 Indien verwerking van het hemelwater aan de bron redelijkerwijs niet mogelijk is treft de gemeente voorzieningen om het overtollige hemelwater af te voeren via een gemeentelijk systeem. Als het redelijkerwijs niet mogelijk is voor de perceelseigenaar om het hemelwater zelf te verwerken, treedt de gemeentelijke zorgplicht in werking. Hierbij gaat het dus om het aanbieden van een voorziening die op basis van lokale afwegingen bekostigd kan worden vanuit de rioolheffing.

De gemeente kan haar zorgplicht zowel invullen via een gemengd systeem als via een gescheiden systeem. De wetgeving en het rijksbeleid verplichten de gemeente niet tot

gescheiden inzameling. Doelmatigheid is het centrale criterium bij de gemeentelijke keuzes (beleidsvrijheid).

Er zijn belangrijke verschillen met de oude wetgeving. De wetgeving:

- gaat uit van het principe dat de perceelseigenaar zoveel mogelijk zelf het hemelwater verwerkt bij de bron;
- geeft gemeenten verantwoordelijkheid om te bepalen wanneer dit redelijkerwijs van de perceelseigenaar gevraagd mag worden;
- gaat er vanuit dat hemelwater (tenzij het tegendeel is aangetoond) schoon genoeg is om zonder behandeling in het milieu terug te vloeien;
- maakt het gemeenten mogelijk om per verordening regels te stellen aan de aanbidding van hemelwater door perceelseigenaren, hiervoor is door de VNG een modelverordening opgesteld. Gemeente Cranendonck heeft op basis van deze verordening inmiddels een eigen hemelwaterverordening met bijbehorend aanwijsbesluit vastgesteld, het aanwijsbesluit wordt jaarlijks bijgesteld.

Uitsnede hemelwaterzorgplicht

Artikel 3.5 Waterwet

1. De gemeenteraad of het college van burgemeester en wethouders dragen zorg voor een doelmatige inzameling van het afvloeiend hemelwater, voor zover van degene die zich daarvan ontdoet, voornemens is zich te ontdoen of zich moet ontdoen, redelijkerwijs niet kan worden gevergd het afvloeiend hemelwater op of in de bodem of in het oppervlaktewater te brengen.
2. De gemeenteraad en het college van burgemeester en wethouders dragen tevens zorg voor een doelmatige verwerking van het ingezamelde hemelwater. Onder het verwerken van hemelwater kunnen in ieder geval de volgende maatregelen worden begrepen: de berging, het transport, de nuttige toepassing, het, al dan niet na zuivering, terugbrengen op of in de bodem of in het oppervlaktewater van ingezameld hemelwater, en het afvoeren naar een zuiveringstechnisch werk.

Uitsnede afvalwaterzorgplicht

Artikel 10.33 Wet Milieubeheer

De gemeenteraad of burgemeester en wethouders dragen zorg voor de inzameling en het transport van stedelijk afvalwater dat vrijkomt bij de binnen het grondgebied van de gemeente gelegen percelen, door middel van een openbaar vuilwaterriool naar een inrichting als bedoeld in [artikel 3.4 van de Waterwet](#) .

Naast de hierboven beschreven wetgeving mag het waterschap als zuiveringsplichtige en waterkwaliteitsbeheerder worden genoemd.

Uitsnede zuiveringsplicht

Artikel 3.4 Waterwet

Zuivering van stedelijk afvalwater gebracht in een openbaar vuilwaterriool geschiedt in een daartoe bestemde inrichting onder de zorg van een waterschap. Een zodanige inrichting kan worden geëxploiteerd door het waterschap zelf dan wel door een rechtspersoon die door het bestuur van het waterschap met die zuivering is belast.

Het is wenselijk het gemeentelijke afvalwater- en hemelwaterstelsel integraal en doelmatig in te richten tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten. Doelmatigheid in relatie tot hemelwater gaat verder dan alleen inzameling. Het kost namelijk ook behoorlijk inspanning om het schone hemelwater na menging met afvalwater te

zuiveren. Dat zijn ook kosten die moeten worden meegewogen. Ook leidt het mengen van schoon hemelwater met afvalwater in de riolering tot waterkwaliteitsknelpunten (via gemengde overstorten en de effluent lozing van de RWZI). Hier ligt een belangrijke relatie met milieu en de Kaderrichtlijn Water. Dit zijn onderwerpen die in het de uitwerking meegenomen moeten worden. Zij kunnen ook een rol spelen bij de onderbouwing van de nut en noodzaak van afkoppelen.

2.9 Achtergronden wetgeving grondwaterzorgplicht

In de wetgeving hebben gemeenten een zorgplicht voor het in het openbaar gemeentelijke gebied treffen van maatregelen om structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken. De wetgeving geeft ook aan dat de burger met grondwateroverlast bij de gemeente met zijn probleem terecht moet kunnen. De gemeente is het eerste aanspreekpunt ((water)loket) voor de burger.

Uitsnede grondwaterzorgplicht

Artikel 3.6 Waterwet

1. De gemeenteraad of het college van burgemeester en wethouders dragen zorg voor in het openbaar gemeentelijk gebied treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken, voor zover het treffen van die maatregelen doelmatig is en niet tot de zorg van het waterschap of de provincie behoort.
2. De maatregelen, bedoeld in het eerste lid, omvatten mede de verwerking van het ingezamelde grondwater, waaronder in ieder geval worden begrepen de berging, het transport, de nuttige toepassing en het, al dan niet na zuivering, op of in de bodem of in het oppervlaktewater brengen van ingezameld grondwater, en het afvoeren naar een zuiveringstechnisch werk.

2.10 Beleidskader vGRP-en

Het Waterportaal Zuidoost Brabant, waarin een tiental gemeenten in Zuid Oost Brabant en waterschap de Dommel invulling geven aan doelmatiger waterbeheer, heeft recent een beleidskader opgesteld voor de vGRP'n die in de verschillende gemeenten vanaf 2014 worden opgesteld. Het doel van het gezamenlijk ontwikkelen van een beleidskader voor de GRP'n is zoveel mogelijk uitgangspunten en beleidsrichtingen op hoofdlijnen te uniformeren. Het beleidskader wordt gevormd door de 'basis'-gedeelte waar het overgrote deel van de partners in het waterportaal het mee eens is en extra stappen die een deel van de partijen willen zetten. De beleidsrichting voor de drie gemeentelijke zorgplichten is in onderstaande uitsnedes opgenomen.

STEDELIJK AFVALWATER

Basis

Alle percelen zijn aangesloten op riolering of een voorziening met vergelijkbaar milieurendement. Dit betekent dat er geen ongezuiverde lozingen meer plaatsvinden. Het huidige rioolstelsel wordt in stand gehouden, waar mogelijk worden verbeteringen aangebracht en nieuwbouw wordt aangesloten op de nieuwe voorzieningen volgens de laatste stand der techniek en de laatste inzichten. De huidige voorzieningen worden zoveel mogelijk in stand gehouden en waar nodig verbeterd. Dit betekent dat er regelmatig onderhoud wordt uitgevoerd en mankementen worden gerepareerd. Binnen het bestaande rioolstelsel wordt gezocht naar verbeteringen voor de samenhang tussen riolering en RWZI. Nieuwe riolering wordt aangelegd volgens de geldende richtlijnen, waaronder die uit de Leidraad Riolering. Dit betekent dat in principe gescheiden riolering wordt aangelegd die een theoretische bui 08 uit de Leidraad Riolering kan verwerken. Bij kleine inbreidingen (tot 10 nieuwe percelen in een bestaand bestemmingsplan) wordt aangesloten op het bestaande rioolstelsel, wel wordt op de perceelgrens stedelijk afvalwater en hemelwater gescheiden aangeleverd.

In het buitengebied wordt nieuwbouw aangesloten op drukriolering of een IBA. Afhankelijk van de aansluitkosten en de capaciteit van de nabijgelegen drukriolering wordt bepaald waarop wordt aangesloten. De afvoer van hemelwater via drukriolering is ongewenst. In de toekomst kunnen nieuwe vormen van verwijdering en zuivering van stedelijk afvalwater worden toegepast. Bijvoorbeeld nieuwe vormen van sanitatie die het mogelijk maken om urine apart in te zamelen, waardoor het makkelijk wordt om grondstoffen uit afvalwater te winnen. Een ander voorbeeld is decentrale zuivering, dit vermindert de afstand tussen de lozing van afvalwater en de zuivering, waardoor de transportkosten lager worden. Een robuust rioolstelsel is in ieder belang. Door waar mogelijk aan te sluiten op bestaande riolering wordt optimaal gebruik gemaakt van wat er al aanwezig is. Nieuwe riolering moet voldoen aan de eisen die hiervoor gelden. Decentrale zuivering en andere sanitatievormen zijn interessante ontwikkelingen, maar worden niet toegepast voordat ze voldoende zijn bewezen. Deze technieken en concepten zijn nu nog niet rijp voor grootschalige toepassing, daarom worden de ontwikkelingen op dit vlak nauw gevolgd.

Extra

Inzameling van stedelijk afvalwater is een kerntaak van onze gemeente. Het uitgebreide rioolstelsel dat al is aangelegd, wordt in stand gehouden. Bij nieuwe aansluitingen is het mogelijk om voor te bereiden op de toekomst, bijvoorbeeld door andere technieken en concepten uit te proberen op plekken waar het nuttig is en doelmatig kan worden toegepast. We doen dit overigens alleen als dit binnen de geldende wet- en regelgeving mogelijk is.

HEMELWATERZORGPLICHT

Basis

Hemelwater bepaalt voor een groot deel de capaciteit van het rioolstelsel. De piekbelasting tijdens een regenbui moet kunnen worden verwerkt. Klimaatverandering zal leiden tot meer hevige regenbuien, dus een grotere piekbelasting. Om hierop voor te bereiden, moet mogelijk het rioolstelsel worden aangepast. Dit gebeurt door het afkoppelen / niet-aansluiten van hemelwater op het gemengde riool en door hemelwater bovengronds vast te houden en/of af te voeren. Het Rijk geeft aan dat hemelwater in principe schoon is, en dus in de meeste gevallen direct kan worden geloosd op oppervlaktewater of in de bodem kan worden geïnfiltreerd. Door hemelwater te scheiden van huishoudelijk afvalwater is het mogelijk om het sneller te verwerken, bijvoorbeeld door het direct te lozen op oppervlaktewater. Ook wordt het mogelijk om hemelwater tijdelijk te bergen, op straat of op een grasveld. Bij nieuwbouw wordt vaak gescheiden riolering aangelegd, zo wordt hemelwater losgekoppeld van huishoudelijk afvalwater. Bij bestaande bebouwing wordt hemelwater afgekoppeld van het gemengde riool. Vanwege de hoge kosten gebeurt dit meestal gelijktijdig met overige rioolwerkzaamheden, als het duidelijk voordeel biedt en als het doelmatig kan worden uitgevoerd.

Er bestaan verschillende mogelijkheden om hemelwater los van huishoudelijk afvalwater te verwerken. Het water kan via een ondergronds buizenstelsel naar een nabijgelegen sloot worden vervoerd, of het wordt ter plekke met infiltratiebuizen en/of -kratten geïnfiltreerd in de bodem. Hemelwater kan ook uit de riolering weg worden gehouden door het bovengronds te laten afstromen naar de straat en vervolgens via de straat af te voeren naar de juiste plek. Hiermee ontstaat een belangrijke relatie tussen hemelwater en de openbare ruimte. Relatief eenvoudige aanpassingen aan het wegdek kunnen ervoor zorgen dat grote hoeveelheden water tijdelijk worden geborgen of naar grasvelden wordt geleid om daar in de bodem te infiltreren. Per locatie wordt bepaald wat de beste manier is, er zal zo mogelijk een kenmerkend bovengronds element worden gebruikt om aan te geven welke manier van afkoppelen is toegepast. Hemelwater moet als het kan en doelmatig is niet worden vermengd met huishoudelijk afvalwater. Dit begint bij de aanleg van nieuwe riolering, waarbij we de afvalwaterstromen scheiden. Ook bestaande gemengde riolen moeten worden aangepakt, daar koppelen we hemelwater af, waarbij de kosten van afkoppelen moeten opwegen tegen de voordelen. We maken werk met werk en koppelen niet 'zelfstandig' af. Voor de langere termijn (over 50 jaar) voorzien we een rioolstelsel dat tot circa 40% is afgekoppeld. Door op een slimme manier afkoppellocaties te bepalen wordt optimaal gebruik gemaakt van de lokale mogelijkheden om hemelwater af te voeren en te verwerken.

Extra

We scheiden hemelwater van huishoudelijk afvalwater. Ter voorbereiding op de heviger buien door klimaatverandering leggen wij nieuwe riolering aan die zwaardere buien kan verwerken. Het rioolstelsel moet minimaal bui 09 uit de Leidraad Riolering kunnen verwerken. Hiernaast passen wij het straatprofiel zo aan dat er 20 mm neerslag op straat kan worden geborgen. Op lange termijn (over 50 jaar) voorzien we een rioolstelsel dat voor (ruim) meer dan de helft is afgekoppeld. Dit betekent een flinke inspanning van zowel onze gemeente als onze inwoners. Veel hemelwater is nu nog afkomstig van particulier terrein, daarom moeten zij meehelpen als er wordt afgekoppeld. Op dit moment is het nog moeilijk om particulieren te dwingen hemelwater zelf te verwerken, toch bestaan er mogelijkheden om ze nu al meer te betrekken.

GRONDWATERZORGPLICHT

Basis

Grondwater kan een belangrijke negatieve rol spelen in de leefomgeving. Het is belangrijk om dit zoveel mogelijk te voorkomen. Bij de aanpak van grondwater moet onderscheid worden gemaakt tussen nieuwbouw en bestaande bebouwing.

Nieuwbouw

Tijdens de watertoets wordt gekeken of een gebied geschikt is om te bebouwen. Hierbij wordt gekeken of grondwater belemmerend kan zijn voor de bestemming van het gebied en zo ja welke maatregelen in de inrichtings- en bestemmingsfase nodig zijn. De benodigde maatregelen moeten worden uitgevoerd om grondwateroverlast in de toekomst te voorkomen. Om meer zekerheid te geven worden voortaan bouwpeilen aangegeven door de gemeente. Door bouwpeilen af te geven wordt gestuurd op de hoogteligging van een pand. Hiermee wordt voorkomen dat een pand lager wordt aangelegd dan de omgeving, waardoor de kans op grondwateroverlast (en hemelwateroverlast) wordt verkleind.

Bestaande bebouwing

Veel regels en uitzonderingen zijn van toepassing bij de zorgplicht grondwater. Door een zorgvuldig proces te volgen wordt onderzocht waardoor grondwateroverlast wordt veroorzaakt en wie voor een oplossing dient te zorgen. De gemeente heeft hierin een regierol.

Het volgende proces kan worden gevolgd:

- Melding van grondwateroverlast komt binnen bij de gemeente.
- Gemeente voert een verkennend onderzoek uit, gebruik makend van de beschikbare meetgegevens, om te bepalen wat de waarschijnlijke oorzaak is. Samen met de eigenaar wordt gekeken welke partijen dienen te worden betrokken.
- Bij onduidelijkheid over de oorzaak of bij de mogelijkheid dat de gemeente maatregelen dient te treffen, wordt onderzoek uitgevoerd naar structurele overlast. Indien er geen sprake is van structurele overlast wordt dit gecommuniceerd met de eigenaar en eindigt het proces.
- Indien er sprake is van structurele overlast wordt onderzocht of de gemeente in openbaar gebied op een doelmatige wijze maatregelen kan treffen.
- Overleg in dit traject met betrokken partijen is noodzaak om tot goede en gedragen oplossingen te komen. Bij niet structurele overlast of onmogelijkheid om doelmatige maatregelen in openbaar gebied te treffen, zal degene die de overlast ervaart zelf maatregelen moeten treffen. De gemeente denkt hierin mee.

De relevante partijen zijn:

- de eigenaar: elke eigenaar dient in ieder geval ervoor te zorgen dat alle verblijfsruimtes in het pand waterdicht zijn, verder moeten ze op eigen terrein maatregelen nemen tegen grondwateroverlast indien dit redelijkerwijs van hen kan worden verwacht.
- de gemeente: de gemeente heeft in elk geval een regie- en onderzoeksrol. In sommige gevallen dient de gemeente maatregelen in openbaar gebied te treffen om grondwateroverlast te verminderen.
- het waterschap: het waterschap beheert veel oppervlaktewateren en stelt de waterpeilen vast. Hiermee hebben ze invloed op grondwaterstanden.
- Rijkswaterstaat: een aantal oppervlaktewateren wordt beheerd door Rijkswaterstaat. Hiermee hebben ze invloed op grondwaterpeilen.
- de provincie: de provincie speelt een rol bij de totstandkoming van bestemmingsplannen en verleent vergunningen voor grote grondwateronttrekkingen.

GRONDWATERZORGPLICHT (VERVOLG)

Basis

Wat structurele overlast is, is niet wettelijk vastgelegd. Dit moeten gemeenten zelf vaststellen. Onderzoek hiernaar wordt in Waterportaalverband uitgevoerd.

Een mogelijke definitie is:

structurele overlast door grondwater is overlast door grondwater die over een periode van een jaar minimaal 3 maanden aanhoudt. Om meer duidelijkheid te krijgen over wat overlast is, hanteren we voor de gebieden met een grondwatermeetnet dat er sprake is van overlast bij een afwijking van 20% buiten de meerjarige gemiddelde bandbreedte van de grondwaterstanden. Voor de gebieden zonder grondwatermeetnet hanteren we dat er sprake moet zijn van economische schade of gezondheidsaandoeningen.

Doelmatige maatregelen zijn maatregelen die qua kosten in overeenstemming zijn met de effecten. Hiervoor wordt een afweging gemaakt tussen kosten enerzijds en de vermindering van de overlast (in mate van overlast en aantal personen met overlast) anderzijds.

Bij het vervangen van lekke riolen bestaat het risico dat de grondwaterstand in de omgeving stijgt. Lekke riolen trekken grondwater aan, waardoor de grondwaterstand daalt. Na vervanging zal de grondwaterstand stijgen. Om dit te voorkomen wordt in gebieden met hoge grondwaterstanden bij vervanging van lekke riolen drainage aangelegd.

Extra

Het is voor ons belangrijk om inzicht te hebben in veranderingen van het grondwaterpeil, zodat we onze inwoners altijd goed kunnen helpen. We gebruiken ons grondwatermeetnet om dit goed te doen. We zorgen voor voldoende dekking van de grondwaterpeilbuizen. We zijn al actief in de bestemmingsfase van nieuwbouw om latere grondwaterproblemen zoveel mogelijk te voorkomen. Per gebied geven we ook bouwpeilen af, die toekomstige grondwateroverlast moeten voorkomen.

3 **MISSIE GROND- EN HEMELWATERZORGPLICHT CRANENDONCK**

Het anders omgaan met hemelwater en grondwater betekent een inspanning voor bewoners, bedrijven, overheid en initiatiefnemers van ruimtelijke projecten. De insteek is gericht op redelijke maatregelen tegen aanvaardbare kosten die bij voorkeur goed zijn te combineren met andere werkzaamheden in de openbare ruimte binnen de wettelijke zorgplichten. Zodra de schop de grond in gaat, stelt de gemeente zich alert op en is de betreffende ontwikkelende partij (gemeente, projectontwikkelaar, particulier) aan zet. Bovenstaande insteek leidt tot onderstaande missies voor de hemel- en grondwaterzorgplicht die in de hoofdstukken 4 en 5 verder is uitgewerkt.

3.1 **Missie grondwaterzorgplicht Cranendonck**

De gemeente draagt zorg voor het in het openbaar gebied treffen van maatregelen teneinde structureel nadelige gevolgen van de grondwaterstand voor de aan de grond gegeven bestemming zoveel mogelijk te voorkomen of te beperken. Dit voor zover het treffen van die maatregelen doelmatig is en niet tot de zorg van de particulier, het waterschap of de provincie behoren.

Grondwater in de kruipruimte

3.2 Missie hemelwaterzorgplicht Cranendonck

De gemeente Cranendonck streeft naar een zo duurzaam mogelijke en doelmatige inzameling en afvoer van hemelwater waarbij hemelwater op een zo natuurlijk mogelijke manier wordt verwerkt. Gestreefd wordt dit te doen tegen zo laag mogelijke maatschappelijke kosten waarbij het hemelwater vanuit hygiënisch oogpunt (volksgezondheid) adequaat wordt ingezameld en afgevoerd. Verontreinigingen naar bodem, lucht en oppervlaktewater worden zoveel mogelijk voorkomen en wateroverlast voor burgers zoveel mogelijk beperkt. De gemeente tracht, conform de opzet van de wetgeving, het initiatief voor de verwerking van hemelwater dat afkomstig is van particuliere terreinen zoveel mogelijk bij de burgers neer te leggen binnen de grenzen van redelijkheid en doelmatigheid.

Aanleg infiltratiesysteem

4 UITWERKING GRONDWATERZORGPLICHT

4.1 Inleiding

Grondwater en grondwaterstanden mogen geen aanleiding zijn tot overlast voor de aan de grond gegeven bestemming. De gemeente wil gehoor geven aan de verbrede zorgplicht, door binnen de grenzen van doelmatigheid en financiële en technische haalbaarheid maatregelen te treffen om structurele grondwateroverlast te voorkomen of te beperken in het openbaar gebied.

Perceelseigenaren zijn zelf verantwoordelijk voor eventuele nadelige gevolgen op eigen perceel, voor zover zij daar redelijkerwijs zelf in kunnen voorzien. De gemeentelijke zorgplicht geldt alleen voor maatregelen die niet tot de verantwoordelijkheid van het waterschap en de provincie behoren. Als de oplossing van problemen doelmatiger is via maatregelen van andere overheden dan zijn gemeentelijke maatregelen in het kader van de grondwaterzorgplicht niet aan de orde.

4.2 Taakopvatting gemeente

De gemeentelijke taakopvatting ten aanzien van de drie centrale begrippen in de grondwaterzorgplicht structureel, nadelig en doelmatig is navolgend verwoord. Tevens zijn enkele situaties aangegeven die door de gemeente worden uitgesloten.

Structurele grondwateroverlast dient:

- wederkerend te zijn en gemeld (tenminste jaarlijks geregistreerd);
- én gedurende langere tijd voor te komen (tenminste 1 maand continu);
- én niet tijdelijk te zijn (tenminste 2 jaar);
- én stabiel of toenemend te zijn.

Nadelige gevolgen zijn:

- gezondheidsklachten door vocht in de woning;
- óf schade aan gebouwen of infrastructuur;
- aantasting van de primaire functie op basis van het bestemmingsplan.

Doelmatigheid:

- maatregelen dienen effectief te zijn (met de maatregelen worden de problemen voorkomen of aanzienlijk beperkt);
- én maatregelen dienen efficiënt te zijn (geen alternatieven op de probleemlocatie die goedkoper of effectiever zijn);
- én de kosten van de maatregelen dienen in verhouding te staan tot de nadelige gevolgen.

Per locatie wordt door de gemeente een afweging gemaakt op basis van het karakter van de overlast, de mogelijke gevolgen en de doelmatigheidscriteria. Onderstaande gevallen worden uitgesloten.

Uitgesloten zijn:

- situaties waarbij het de bouwkundige of waterhuishoudkundige verantwoordelijkheid betreft van de eigenaar (bijvoorbeeld diepe kelders en kruipruimtes);

- gebeurtenissen van regionale en boven regionale oorsprong (bijvoorbeeld hoge waterstanden in watergangen);
- situaties die het gevolg zijn van de wijze van bouwrijp maken van de wijken die in het verleden (voor 2008) zijn aangelegd;
- situaties waarbij het incidentele overlast door bijvoorbeeld zware regenval betreft.

4.3 Aansprakelijkheid

De gemeente is lang niet altijd verantwoordelijk te stellen voor geleden schade door grondwateroverlast. Alleen als de gemeente aantoonbaar haar taak heeft verwaarloosd, dan kan zij aansprakelijk gesteld worden voor de ontstane schade. Dit is conform het Burgerlijk Wetboek (art 6:162). Schade die in het verleden is ontstaan (voor de inwerkingtreding van de Waterwet d.d. 22 december 2009) door grondwateroverlast is niet met terugwerkende kracht te verhalen.

4.4 Grondwaterloket

De perceelseigenaar is verantwoordelijk voor de goede staat van zijn eigendom. Hij zorgt voor bouwkundige of waterhuishoudkundige voorzieningen op het eigen terrein en voor de eigen woning (zoals een vochtdichte vloer). De perceelseigenaar kan echter wel voor grondwateroverlast terecht bij de gemeente. De gemeente geldt als eerste aanspreekpunt (loketfunctie). De gemeente registreert de meldingen en voert de regie over de doelmatige aanpak van grondwaterproblemen.

4.5 Waterschap

Bij het oplossen van grondwaterproblemen zal uitdrukkelijk rekening worden gehouden met de doelstellingen van de waterkwaliteit en –kwantiteit. In overleg met het waterschap zal in voorkomende gevallen gezocht worden naar de meest doelmatige oplossingen.

4.6 Grondwatermeetnet

Gemeente heeft in juni 2013 een grondwatermeetplan opgesteld waarin het toekomstige grondwatermeetnet en het beheer daarvan is beschreven. Het grondwatermeetnet is een belangrijk hulpmiddel voor de grondwaterzorgplicht. Het grondwatermeetnet is in 2014 ingericht. De meetresultaten zullen onder andere worden gebruikt om inzicht te krijgen in de grondwatersituatie (freatische grondwaterstand) en infiltratiemogelijkheden bij afkoppelprojecten op hoofdlijnen in te schatten. Tevens zullen de meetresultaten worden gebruikt voor beoordeling van klachten vanuit het grondwaterloket.

5 UITWERKING HEMELWATERZORGPLICHT

5.1 Inleiding

Voor de uitwerking van de hemelwaterzorgplicht is het van belang te onderkennen dat de beleidsvrijheid die in de wetgeving voor de hemelwaterzorgplicht wordt geboden groot is. Hierbij zijn doelmatigheid en redelijkheid de criteria. In de uitwerking is onderscheid gemaakt naar bestaand gebied en nieuw te ontwikkelen gebied. In overleg met het waterschap is in dit hoofdstuk mede op basis van de nieuwe keurregels de navolgende indeling voor ruimtelijke ontwikkelingen, infrastructurele projecten en woningbouwprojecten aangehouden:

- 1) Uitbreidingen van woongebied aan de rand van woonkernen met een verhard oppervlak groter dan 2.000 m² (paragraaf 5.2);
- 2) Uitbreidingen van woongebied aan de rand van woonkernen met een verhard oppervlak kleiner dan 2.000 m² (paragraaf 5.2);
- 3) Inbreidingen van woongebied (binnen de bebouwde kom) en wijziging van verhard oppervlak (paragraaf 5.3);
- 4) Uitbouw van woningen binnen de bebouwde kom (paragraaf 5.4);
- 5) Nieuwbouw of uitbouw van woningen buiten de bebouwde kom (paragraaf 5.5);
- 6) Uitbreiding van bedrijventerreinen (paragraaf 5.6);
- 7) Rioolvervanging, herinrichting openbare ruimte en wegrenovatie (paragraaf 5.7).

Het beleid voor gebieden waar geen projecten plaats vinden is uitgewerkt in paragraaf 5.8. Verder is het stimuleren en informeren van burgers en bedrijven een belangrijk aspect bij de uitwerking van de hemelwaterzorgplicht (zie paragrafen 5.9 tot en met 5.13). Aan de hand van concrete voorbeelden zal de uitwerking van de hemelwaterzorgplicht in een handboek met voorbeelden verder worden uitgewerkt.

5.2 Uitbreidingen woongebied

Onder een uitbreiding wordt verstaan een ruimtelijke ontwikkeling waarbij woningen worden gebouwd aan de grenzen van bestaande bebouwing (direct langs de bebouwde kom).

Bij woninguitbreidingen wordt gekozen voor het afvoeren van het huishoudelijk afvalwater in een DWA-stelsel (Droog Weer Afvoer-stelsel: rioolstelsel waarmee geen regenwater wordt afgevoerd maar alleen huishoudelijk en/of bedrijfsafvalwater) en het apart inzamelen, afvoeren en verwerken van hemelwater via bovengrondse of ondergrondse hemelwatervoorzieningen. Gemeente heeft hierbij een voorkeur voor bovengrondse afvoer in verband met het voorkomen van foutieve aansluitingen maar accepteert afhankelijk van de lokale omstandigheden en afspraken die met ontwikkelende partijen zijn gemaakt ook een deugdelijke ondergrondse afvoer.

Voor de hemelwaterafvoer van particuliere verhardingen gaat de gemeente uit van afvoer bovengronds (via goten) naar de openbare ruimte of ondergronds (via een leidingsysteem) met een overloop op de erfgrans naar de openbare ruimte. Voor de hemelwaterafvoer van de openbare verhardingen gaat de gemeente uit van afvoer bovengronds of ondergronds en centrale verwerking van het hemelwater via een bergingsvoorziening met aansluiting op oppervlaktewater of een combinatie van een bergingsvoorziening en infiltratievoorziening. Als alternatief kan een projectontwikkelaar of particulier ook kiezen voor afvoer en verwerking van hemelwater van particuliere verhardingen op eigen terrein.

Bij nieuwe uitbreidingen wordt te allen tijden het proces van de watertoets gevolgd. Ten aanzien van dimensionering van de hemelwatervoorzieningen worden de keurregels gevolgd en de gemeentelijke eisen voor de verschillende fasen van het project zoals opgenomen in het gemeentelijke PVE.

Dimensioneringsgrondslagen uitbreidingen woongebied

Ontwerp hemelwaterafvoer: bui 8, aandacht voor vormgeving van de openbare ruimte zodanig dat zoveel mogelijk extra water bij zwaardere buien kan worden geborgen;
Ontwerp compensatieberging: 15 mm indien de toename verhard oppervlak lager is dan 2.000 m², zorgdragen voor een noodoverloop van de compensatieberging naar een laagte, watergang of regenwaterriool;
Ontwerp compensatieberging: 60 mm * indien de toename verhard oppervlak hoger is dan 2.000 m², zorgdragen voor lediging van de voorziening in circa 24 uur.

* De keur maakt onderscheid tussen 3 soorten gebieden waarbij de compensatieberging afhankelijk van de locatie 15, 30 of 60 mm bedraagt, in Cranendonck wordt voor de meeste gebieden een compensatieberging van 60 mm geëist (zie ook uitsnedes bij de paragrafen 5.5 en 5.6). De compensatieberging dient te worden gebaseerd op het totale verharde oppervlak van de ruimtelijke ontwikkeling (zie ook uitsnede bij paragraaf 5.6).

5.3 Inbreidingen woongebied en wijziging van verhard oppervlak

Inbreidingen

Onder een inbreiding wordt verstaan een ruimtelijke ontwikkeling waarbij woningen worden gebouwd binnen bestaande bebouwing (in de bebouwde kom).

Bij woninginbreidingen wordt gekozen voor het afvoeren van het huishoudelijk afvalwater in een DWA-stelsel (Droog Weer Afvoer-stelsel: rioolstelsel waarmee geen regenwater wordt afgevoerd maar alleen huishoudelijk en/of bedrijfsafvalwater) of gemengd rioolstelsel. De keuze hangt af van het rioolstelsel waarop aangesloten moet worden in de omgeving van de inbreiding. Voor de hemelwaterafvoer van particuliere verhardingen is uitgangspunt dat deze op eigen terrein wordt verwerkt met afhankelijk van de situatie een mogelijkheid tot overloop naar een laagte, een gemengd riool, een regenwaterriool of een watergang zodat er bij overbelasting geen problemen ontstaan.

Ook voor verhardingen in de openbare ruimte wordt uitgegaan van verwerking binnen de inbreiding met afhankelijk van de situatie een mogelijkheid tot overloop naar een laagte, een gemengd riool, een regenwaterriool of een watergang zodat er bij overbelasting geen problemen ontstaan.

Afvoer van hemelwater via een wadi

Bij nieuwe uitbreidingen wordt te allen tijden het proces van de watertoets gevolgd. Ten aanzien van dimensionering van de hemelwatervoorzieningen worden de keurregels gevolgd en de gemeentelijke eisen voor de verschillende fasen van het project zoals opgenomen in het gemeentelijke PVE.

Wijziging van verhard oppervlak

Regelmatig komt het voor dat wijzigingen worden aangebracht in het verhard oppervlak van particulieren (dakvlakken en inritten) en openbare verhardingen bijvoorbeeld wanneer een school wordt gesloopt en vervangen of wanneer een parkeerplaats wordt verkleind of vergroot. Voor verwerking van hemelwater als gevolg van wijziging van verhard oppervlak gelden dezelfde eisen als voor inbreidingen.

Praktijkprobleem bij het bovenstaande is dat wijzigingen in verhard oppervlak die niet samenhangen met bouwvergunningen niet altijd bekend zijn bij de gemeente. Ondanks dit probleem zal worden getracht de bovenstaande aanpak zoveel mogelijk toe te passen. Op basis van ervaringen de komende jaren zal dit onderdeel van de uitwerking mogelijk nog worden bijgesteld.

Dimensioneringsgrondslagen inbreidingen en wijzigingen van verhard oppervlak

Ontwerp hemelwaterafvoer: bui 8, aandacht voor vormgeving van de openbare ruimte zodanig dat zoveel mogelijk extra water bij zwaardere buien kan worden geborgen;
 Ontwerp compensatieberging: 15 mm onafhankelijk van de toename van het verhard oppervlak, zorgdragen voor een noodoverloop van de compensatieberging naar een gemengd riool, een laagte, watergang of regenwaterriool.

5.4 Uitbouw van woningen binnen de bebouwde kom

Het grootste deel van de bouwvergunningaanvragen betreft kleine aanbouwtjes aan bestaande woningen. Voor aanbouwen met een toename van het verhard oppervlak kleiner

dan 50 m² wordt scheiding van hemelwater en afvalwater niet verplicht gesteld, voor deze aanbouwen behoeft ook geen compensatieberging te worden aangelegd. Voor uitbouwen van woningen boven 50 m² wordt scheiding van afvalwater en hemelwater wel verplicht gesteld en dient de vergunningaanvrager rekening te houden met compensatieberging.

Dimensioneringsgrondslagen uitbouw van woningen boven 50 m²

Ontwerp hemelwaterafvoer: bui 8;
Ontwerp compensatieberging: 15 mm, zorgdragen voor een noodoverloop van de compensatieberging naar een gemengd riool, een laagte, watergang of regenwaterriool;

5.5 Nieuwbouw en uitbouw bebouwing buiten de bebouwde kom

Voor nieuwbouw van een of enkele woningen en bestaande bebouwingen buiten de bebouwde kom geldt meestal dat deze worden aangesloten op drukriolering. Hemelwater van deze woningen mag niet op drukriolering worden geloosd. Hemelwater dient decentraal te worden verwerkt. Het hemelwater van openbare verhardingen buiten de bebouwde kom (die in beheer zijn bij de gemeente) wordt eveneens decentraal verwerkt, hoofdzakelijk door het water af te voeren naar naastliggende bermen en sloten.

Een uitzondering op bovenstaande vormt een zeer beperkt deel van de verhardingen van woningen en wegen buiten de bebouwde kom die momenteel zijn aangesloten op de openbare vrijvervalriolering in een van de kernen. Dit zijn verhardingen en woningen die net buiten de bebouwde kom liggen. Deze situaties worden gedoogd totdat er grootschalige renovaties van wegen of riolering op het programma staan.

Dimensioneringsgrondslagen uitbreidingen woongebied

Ontwerp hemelwaterafvoer: bui 8;
Ontwerp compensatieberging: 15 mm indien de toename verhard oppervlak lager is dan 2.000 m², zorgdragen voor een noodoverloop van de compensatieberging naar een laagte, watergang of regenwaterriool;
Ontwerp compensatieberging: 60 mm indien de toename verhard oppervlak hoger is dan 2.000 m², zorgdragen voor lediging van de voorziening in circa 24 uur.

5.6 Uitbreidingen, bedrijventerrein

Bij een nieuw bedrijventerrein gaat de voorkeur uit naar een systeem met drie typen afvoeren: huishoudelijk en bedrijfsafvalwater, licht vervuild hemelwater en schoon hemelwater.

Het huishoudelijk- en bedrijfsafvalwater en het licht verontreinigde hemelwater van wegen en parkeerterreinen wordt ondergronds afgevoerd en verwerkt middels een verbeterd gescheiden stelsel. Het afvalwater wordt daarbij naar het DWA-stelsel afgevoerd en het licht verontreinigde hemelwater naar een hemelwaterstelsel. Als alternatief voor een verbeterd gescheiden rioolstelsel mag ook een duurzaam verbeterd gescheiden stelsel worden aangebracht gebaseerd op een verminderde hemelwaterafvoer via het gemaal al dan niet in combinatie met een reiniging van het overstortwater. De capaciteit van het regenwatergemaal wordt hierbij teruggebracht.

Voor het schone hemelwater gaat de voorkeur uit naar directe ondergrondse afvoer waarbij zware regenbuien via een bergingsvoorziening vertraagd worden afgevoerd naar oppervlaktewater.

Voor de definitieve vormgeving van het rioolstelsel zal per locatie vooraf een afweging worden gemaakt op basis van doelmatigheid en de landelijke indeling in bedrijfscategorieën (in deze categorisering is op basis van milieutechnisch overwegingen een classificering aangebracht tussen bedrijven met een licht karakter zoals kantoren en bedrijven met een zwaar karakter zoals bijvoorbeeld een autosloperij).

Dimensioneringsgrondslagen uitbreidingen bedrijventerrein

Ontwerp hemelwaterafvoer: bui 8, aandacht voor vormgeving van de openbare ruimte zodanig dat zoveel mogelijk extra water bij zwaardere buien kan worden geborgen;; Ontwerp compensatieberging: 60 mm onafhankelijk van de toename van het verhard oppervlak, zorgdragen voor lediging van de voorziening in circa 24 uur.
--

5.7 Riolvervanging, herstructurering, wegrenovatie

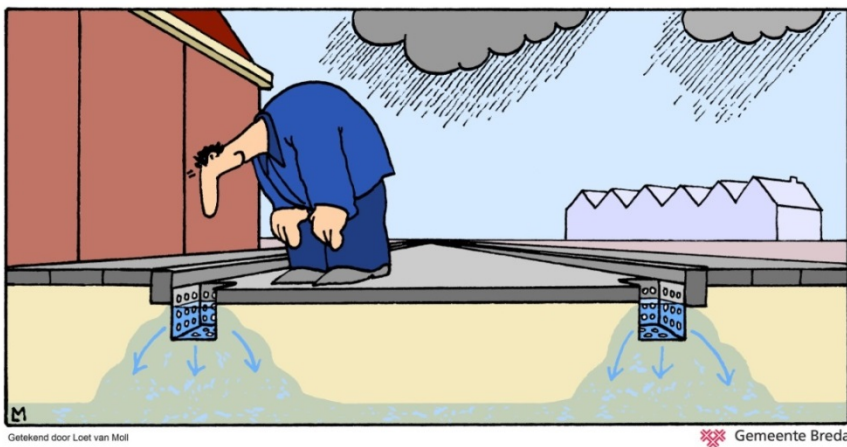
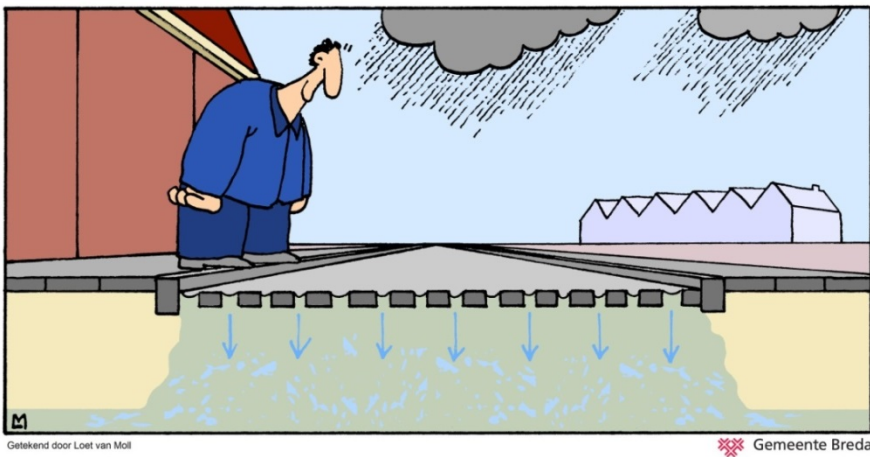
Bij uitvoering van, herstructureringen, wegrenovatieprojecten of riolvervangingenprojecten zoekt de gemeente actief naar mogelijkheden om verhard oppervlak af te koppelen indien dit op doelmatige en duurzame wijze mogelijk is. De gemeente vervangt gemengde stelsels alleen door gescheiden stelsels als dit doelmatig is waarbij zoveel mogelijk werk met werk wordt gemaakt. In deze gevallen worden particulieren verplicht mee te werken aan het geheel of gedeeltelijk ontvlechten van hemelwater en afvalwater. De hemelwaterverordening is daarbij een ondersteunend instrument.

Voorbeeld riolvervanging en afkoppelen

Gemeente zal een inventarisatie uitvoeren van afkoppelkansen in relatie tot voorziene projecten in de woonkernen. Deze inventarisatie zal worden verwerkt tot een afkoppelkansenkaart voor de korte en middellange termijn (zie ook paragraaf 5.10).

Voorbeelden hemelwaterkansen bij wegrenovaties

Dimensioneringsgrondslagen rioolvervanging, herinrichting en wegrenovatie

Ontwerp hemelwaterafvoer: bui 8, aandacht voor vormgeving van de openbare ruimte zodanig dat zoveel mogelijk extra water bij zwaardere buien kan worden geborgen;
Ontwerp compensatieberging: afhankelijk van de gekozen oplossing wordt in overleg met het waterschap gezocht naar maatwerkoplossingen voor lokale compensatieberging of compensatieberging aan de rand van de woonkernen.

5.8 Bestaand woongebied, bestaand bedrijventerrein, geen projecten

In bestaand woongebied of bestaande bedrijventerreinen waar geen ruimtelijke of andere projecten (herinrichting openbare ruimte, wegrenovatie of rioolvervanging) plaats vinden gaat de gemeente in het algemeen niet over tot het actief ontvlechten van hemelwater en afvalwater. Het op grote schaal ontvlechten van hemelwater in woongebieden waar de komende tijd geen projecten plaatsvinden en waar het afvalwaterstelsel vanwege de goede kwaliteitstoestand nog niet aan vervanging toe is, acht de gemeente vanuit kosten oogpunt niet doelmatig.

Gemeente zal een inventarisatie uitvoeren van afkoppelkansen in het bestaande woongebied gericht op het in beeld brengen van oppervlakken die kostentechnisch eenvoudig kunnen worden afgekoppeld. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan schoolgebouwen of grote dakvlakken langs watergangen of groenstroken. Deze inventarisatie zal worden verwerkt tot een afkoppelkansenkaart voor de korte en middellange termijn.

5.9 Informeren burgers en bedrijven

De gemeente is van mening dat communicatie een belangrijk middel is om de bewustwording bij burgers bij het veranderende beleid verder in gang te zetten. Met name is er aandacht nodig voor de doorvertaling van het landelijke beleid naar de gemeentelijke praktijk (waarom wil de maatschappij hemelwater en afvalwater scheiden) en voor het ontwikkelen van het begrip bij burgers dat hemelwaterstelsels niet zijn ontworpen op (zeer) extreme regen gebeurtenissen en dat er dus altijd een kans is op wateroverlast. Ook is het nodig voorlichtingsmateriaal te ontwikkelen voor concrete projecten waarin de verwachtingen en verantwoordelijkheden van gemeente en burgers worden uitgelegd. Tevens dient de communicatie met burgers over deze projecten vanuit een actievere houding te worden opgezet via een of meerdere voorlichtingsavonden.

De gemeente zal via het communicatiemateriaal voorlichting geven ter voorkoming van verontreiniging van hemelwater (bijvoorbeeld ontmoedigingsbeleid voor het wassen van auto's op straat, het gebruik van chemische onkruidbestrijdingsmiddelen en het gebruik van uitlogende bouwmaterialen).

Bovenstaande ontwikkeling is ook onderkend door het samenwerkingsverband waterportaal Zuid Oost Brabant, besloten is hiervoor een gezamenlijk project te gaan opzetten.

5.10 Onderzoek hemelwater

Afkoppelkansenkaart/waterkansenkaart

In 2015 wordt voor bestaand woongebied en bestaande bedrijven een afkoppelkansenkaart opgesteld waarin de kansen voor het ontvlechten van hemelwater en afvalwater voor de korte en middellange termijn worden geïdentificeerd. De afkoppelkansenkaart zal fungeren als onderlegger voor het nieuwe vGRP 2016-2020. De afkoppelkansenkaart zal verder worden uitgebreid met afkoppelgebieden waar geohydrologisch gezien kansen liggen (gebieden met lage grondwaterstanden en goede doorlatendheden). Hiervoor is eerst onderzoek nodig naar de grondwatersituatie in Cranendonck die via het grondwatermeetnet inzichtelijk zal worden gemaakt.

Uit het onderzoek kan blijken dat er ook gebieden in Cranendonck zijn waar de grondwaterstanden hoog zijn en de doorlatendheid van de ondergrond beperkt is. Voor deze gebieden nadat het onderzoek is afgerond maatwerk worden overwogen omdat het aanleggen van een berging- of infiltratievoorziening in deze gebieden wellicht niet gewenst is.

Beheer van hemelwatervoorzieningen

De gemeenten streven een adequaat preventief beheer van openbare hemelwatervoorzieningen na. Het beheer van hemelwatervoorzieningen op eigen terrein is de verantwoordelijkheid van de burgers. De gemeente is een duidelijk aanspreekpunt voor burgers en bedrijven voor klachten en vragen die zijn gerelateerd aan de inzameling en afvoer van hemelwater. Ten aanzien van inzameling en transport van hemelwater heeft de gemeente enerzijds een regiefunctie anderzijds afhankelijk van de situatie een uitvoerende functie.

Loketfunctie

De gemeente registreert meldingen die samenhangen met regenwateroverlast en voert de regie over de doelmatige aanpak van hemelwater gerelateerde problemen in openbaar gebied. Nadere aandacht voor het invullen van deze loketfunctie is nodig.

5.11 Watercontactpersoon

Gemeente Cranendonck heeft in overleg met waterschap de Dommel besloten een watercontactpersoon aan te stellen voor het watertoetsproces bij ruimtelijke ontwikkelingen en de doorvertaling van de inhoud van watertoetsen naar bouwvergunningaanvragen. Achterliggende gedachte hierbij is dat het watertoetsproces op een eenduidige manier wordt overgebracht naar initiatiefnemers. Het controleren van de waterhuishoudkundige aspecten in de ontwerp- en uitvoeringsfase (handhaving) is een aandachtspunt voor de toekomst.

5.12 Flankerend beleid

Onkruidbestrijding

Het gebruik van chemische onkruidbestrijdingsmiddelen is de laatste jaren sterk afgenomen. De intentie is onkruid binnen de gemeente Cranendonck op alle plaatsen op een duurzame manier te bestrijden waarbij er geen verontreiniging van het hemelwater meer plaatsvindt. Uitgangspunt voor de uitwerking van de hemelwaterzorgplicht is dat dit in de toekomst zo blijft.

Calamiteitenplan

Hulpdiensten moeten op de hoogte zijn van het type rioolstelsel dat aanwezig is en de consequenties die hieraan verbonden zijn. Het kan noodzakelijk zijn om een draaiboek op te stellen voor bepaalde calamiteiten, zoals brand en lekkages. Duidelijk moet zijn waar het water naar toe stroomt. De risico's moeten in beeld worden gebracht. Bij voorkeur moet het draaiboek worden ingebed in de calamiteiten organisatie van de gemeente. Binnen het nieuwe vGRP worden middelen gereserveerd om een dergelijk calamiteitenplan op te stellen.

Verbieden autowassen op straat

Autowassen is een potentieel vervuilende activiteit door de gebruikte wasmiddelen en het vuil dat van de auto's komt (remvoering, banden, olie, enz.). Op beperkte schaal zijn gegevens bekend van het water van wasstraten. Onderzoek toont aan dat dit waswater aanzienlijk vervuild is met onder andere zware metalen. Omdat het autowassen voornamelijk tijdens droog weer plaatsvindt, zal een deel van het waswater tussen de bestrating infiltreren. Welk percentage van de verontreinigingen hiermee niet tot afstroming komt, is niet bekend. Aangezien er weinig inzicht is in de vuilemissie ten gevolge van autowassen, kan het effect van het verbieden van autowassen dan ook moeilijk worden bepaald. Met het ontwerp van duurzame hemelwatersystemen worden binnen de gemeente waar mogelijk bodempassages (afstroming via grasbermen) of vergelijkbare technieken toegepast die eventuele vervuilingen afbreken.

Bestrijding hondenpoep

Hondenpoep kan een belangrijke vervuilingbron zijn, die kan leiden tot hoge gehalten organische stoffen, microbiologische parameters en zware metalen, in het afstromende regenwater. De belasting kan niet gekwantificeerd worden. Omdat overlast door hondenpoep ook een groot maatschappelijk probleem is, is het gewenst dat er voorzieningen zijn waarin honden hun behoefte kunnen doen. Dit kunnen perken zijn, of speciale hondenuitlaat plaatsen. Hierbij moet zoveel mogelijk worden voorkomen dat de verontreinigingen kunnen afspoelen naar oppervlaktewater.

Strooizout

Strooizout voor de gladheidbestrijding kan een belasting vormen voor het stedelijke watersysteem. Dit is met name het geval bij de toepassing van infiltratievoorzieningen of een gescheiden rioolstelsel. Bij een verbeterd gescheiden stelsel zal het meeste regenwater en het strooizout worden afgevoerd naar de rwzi. In dat geval wordt het strooizout meestal buiten het stedelijk gebied, op groter oppervlaktewater geloosd. In voorkomende gevallen als strooizout leidt tot onacceptabele chlorideconcentraties in het oppervlaktewater kan het nodig zijn het strooibeleid te differentiëren.

BIJLAGE 1

Begrippenlijst

Bijlage 1: Begrippenlijst

Afvloeiend hemelwater: neerslag die van het verharde oppervlak afstroomt en niet in de bodem terecht komt (bv regen, sneeuw, hagel, etc.).

Grondwater: water in de bodem.

Stedelijk afvalwater: Afvalwater van huishoudens of een mengsel daarvan met bedrijfsafvalwater, afvloeiend hemelwater, grondwater of ander afvalwater.

Afvalwaterzorgplicht: de gemeente zorgt voor een doelmatige inzameling van stedelijk afvalwater dat moet worden afgevoerd naar een afvalwaterzuiveringsinstallatie.

Hemelwaterzorgplicht: de gemeente zorgt voor een doelmatige inzameling van hemelwater daar waar van een particulier redelijkerwijs niet kan worden gevraagd om dit water in de bodem of naar het oppervlaktewater te brengen.

Grondwaterzorgplicht: de gemeente zorgt voor het in het openbaar gemeentelijk gebied treffen van maatregelen ter voorkoming van grondwateroverlast. De particulier draagt zorg voor het nemen van bouwkundige of waterhuishoudkundige voorzieningen op eigen terrein en aan de eigen woning.

Ontwikkelaar partij: particulier, bedrijf of gemeente die het initiatief tot planontwikkeling neemt.

KRW: Kader Richtlijn Water, Europese Richtlijn waarin regels zijn opgenomen voor het kwantitatief, kwalitatief en ecologisch op orde krijgen van Europese waterlichamen.

Hemelwaterverordening: verordening waarmee met behulp van aanwijzingsbesluiten gebieden kunnen worden aangewezen waarin burgers worden verplicht mee te werken aan een gescheiden afvoer en verwerking van hemelwater.

BIJLAGE 2

Boringsvrije zone Provincie Noord Brabant

Bijlage 2: Boringsvrije zone Provincie Noord Brabant